

# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

### תוכן

- א. כדי שלא תהא חיה קופצת ... איידי דרווח קיימא בגויה ... איידי דקטיין קיימא אשפתיה וקפצה וכמה בין חריץ לבין חריץ טפח..... 1
- הדרון עלן בית נור..... 2
- פרק שמיני יש נוחלין..... 2
- א. יש נוחלין ומנחילין ... ואלו נוחלין ומנחילין האב את הבנים והבנים את האב והאחין מן האב נוחלין ומנחילין..... 2
- ב. שהאב קודם לאחין יכול יהא קודם לבן ת"ל הקרוב קרוב קודם..... 4
- ג. שכן קם תחת אביו ליעדה..... 4
- ד. ולשדה אחוזה..... 5
- ה. האח שכן קם תחת אחיו ליבום ... במקום שאין בן הא במקום שיש בן אין יבום.... 6

דף קח.

## א. כדי שלא תהא חיה קופצת ... איידי דרווח קיימא בגויה ... איידי דקטיין קיימא אשפתיה וקפצה וכמה בין חריץ לבין חריץ טפח

כבר התבאר לעיל דף קז: שהקונה חצי השדה י"א<sup>1</sup> שמקבל עליו הלוקח לעשות בחלקו מקום הגדר, ומאחורי הגדר סמוך לגדר חריץ קטן רחב שלשה טפחים, וחוצה לו חריץ אחד וגדור רחב ששה טפחים<sup>2</sup>, ובין שני החריצים רוחב טפח, וכל החריצים הללו והגדר עושין כדי שלא תקפוץ שם הנמיה

<sup>1</sup> דעת המחבר

<sup>2</sup> ופירש ר"ש גדר לגדור שדהו מכל צד מחיות שלא יכנסו לתוכו דסתם מוכר חצי שדהו מכרו לו עם כל צרכי השדה אבל היכא דמכר לו שדה שלם התם כיון דמכר לו את כולו מה יוסיף ליתן לו יותר עכ"ל. פרישה שם חי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

שהיא חיה קטנה ושאוכלת ומפסדת את התבואה ותפסיד הפירות והשדה,  
ויש אומרים<sup>3</sup> שהמוכר נותן מחלקו<sup>4</sup> המקום לעשות בו גדר והחריצים הנ"ל.

## הדרן עלך בית כור

### פרק שמיני יש נוחלין

**א. יש נוחלין ומנחילין ... ואלו נוחלין ומנחילין האב את  
הבנים והבנים את האב והאחין מן האב נוחלין ומנחילין**

מי שמת והניח נכסים, בין קרקע ובין מטלטלין, בין שהם ברשותו ובין שהם  
ביד אחרים, זוכה היורש בנכסיו, הקרוב קרוב קודם, וכפי שיתבאר.

כתיב (במדבר כז פסוק ח – יא) איש פי ימות ובן אין לו והעברתם את  
נחלתו לבתו. ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו. ואם אין לו אחים  
ונתתם את נחלתו לאחי אביו. ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו  
לשאר הקרוב אליו ממשפחתו וירש אתה וגו'.

<sup>3</sup> דעת הרמ"א בשם בטור

<sup>4</sup> אבל כשמוכר שדה שלימה רוב המוכרים שדיהן אין להן עוד מצידו השדה שמכר ליתן לו כלום, משו"ה לא  
חילקו אף במי שיש לו עוד שדה בצידו, כ"כ ר"ש [ב"ב ק"ז ע"ב ד"ה ומקבל]

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

נמצא סדר<sup>5</sup> נחלות כך הוא<sup>6</sup>, מי שמת בנו יורשו, הוא יורש הכל, ואין לשאר קרובים חלק בירושה, ואפילו הניח גם בנות אין להן חלק בירושה<sup>7</sup>.

הניח כמה בנים<sup>8</sup>, מחלקים ביניהם הירושה בשוה, ואם יש ביניהם בכור לנחלה נוטל הבכור פי שנים.

לא נמצא לו בן רואין וחוקרין אם יש לבן זרע בין זכר בין נקבה עד סוף כל הדורות עומד במקומו ויורש הכל.

לא נמצא לו בן ולא זרע ממנו אם יש לו בת תירשנו, לא נמצא לו בת רואין וחוקרין אם יש לה זרע בין זכר בין נקבה עד סוף כל הדורות הוא יורש הכל, לא נמצא לו בת ולא זרע תחזור הירושה לאביו של מת.

ואם אין אביו קיים תחזור הירושה לזרעו שהם אחי המת, אם יש לו אח יורש הכל, לא נמצא לו אח רואין וחוקרין אם הניח זרע עד סוף כל הדורות עומד במקומו לירש.

דעת רוב הפוסקים שאין מנהג<sup>9</sup> ולא דינא דמלכותא מועיל לשנות סדר הירושה שנתנה תורה.

<sup>5</sup> שו"ע ונו"כ רעו א

<sup>6</sup> מדאמר הכתוב ובן אין לו והעברתם וגו' שמע מינה הא יש לו בן הוא יורשו, נמצא הבן הוא קודם לכל אדם, ומדכתיב ובן אין לו אין ביו"ד ולא כתיב אן לו בלא יו"ד כמו דכתיב [דברים כה, ז] מאן יבמי וגו', דרשו [להלן קטו ע"א] אין לו עיין עליו, כלומר שאם אין כאן בן הקור ועיין עליו היטב אם אין כאן שום זרע מבן, הן בן הן בת או בן הבן או בת הבן או בן הבת וכן לעולם, הא אם תמצא שיש כאן זרע מן הבן אותו הזרע הוא קודם לכל, וכן דרשו בכל אין שבפרשה זו באם אין לו בת ובאם אין לו אחים וכן בכלם

<sup>7</sup> ודעת הרבה פוסקים שאם צריכה הבת להתום בערכאות על ויתור בירושה, אין כופין אותה להתום, אלא בשכר או בפשרה. עיין פתחי חושן חלק ט פרק א סדר נחלות וירושה הערה ה

<sup>8</sup> שו"ע רעו א

<sup>9</sup> רמ"א שסמ יא לענין ירושת הבעל, וכ"כ הרמ"א (סימן רפא סעיף ד) לענין פי שנים דבכור, ואפילו נשא במקום שדנים בדיני עכו"ם, ועי' בנה"ג (ריש סימן רעו), וכן הוא בכמה פוסקים, (ועי' פרק ז [הערה קבה] בשם הכנה"ג דמשמע שהולכים לפי חק המלכות, ובשו"ת רדב"ז [ח"א סימן תקמה] מצדד לומר דמועיל מנהג), ואף על פי שמצינו תקנות חז"ל שעוקרים דיני ירושה, כגון מזונות ופרנסת הבנות וכתובת בנין דיכרין, ואפילו בזמנים יותר מאוחרים מצינו תקנות שונות לעקור דיני ירושה, כגון תקנת שו"ם ותקנת מולימולא וכיוצא בהן, אין לנו אלא מה שתיקנו בזמנם מפני צורך השעה, אבל אין סמכות בזמננו לתקן תקנות נגד דיני תורה וחז"ל בדיני ירושה, ועי' שו"ת מהר"י אסאד (ח"ג סימן קיד), ומה דמשמע מדבריו שאינו צריך למאן מליקה מה שמגיע לו עפ"י דינא דמלכותא, ורק להוציא ע"י ערכאות אסור, נראה כונתו שאם שאר היורשים חלקו בערכאות ונתנו לו חלקו המגיע לו, אינו צריך למאן מליקה, וצ"ע, ועי' עוד שו"ת הת"ס (ח"מ סימן קמב) ובשו"ת חשב האפור (ח"ג סימן ג).

וכתב בשו"ת הרדב"ז (ח"ד סימן קכ) שהמוציא ממון עפ"י ערכאות שלא כדיני ירושה, עונשו גדול יותר מן הגזל שאפשר שיעשה תשובה, וזה חושב בזכה בדין, ואפילו דנים בערכאות כדין תורה, יש בזה איסור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

הסכמת הפוסקים שאין היורש יכול להסתלק מירושה<sup>10</sup>.

דף קח:

### ב. שהאב קודם לאחין יכול יהא קודם לבן ת"ל הקרוב קרוב קרוב קודם

לא הניח בנים<sup>11</sup> ולא בנות או יוצאי הלציהם, תחזור הירושה לאביו של מת, ואם אין האב קיים חוזרת לזרעו, שהם אחי או אחיות המת וליוצאי הלציהם, לפי אותו סדר של בני או בנות המת<sup>12</sup>.

### ג. שכן קם תחת אביו ליעדה

כבר התבאר במסכת קידושין דף יט. שהמוכר את בתו קטנה לאמה יכול האדון ליעדה לו לקידושין, יעד אותה<sup>13</sup> האדון לעצמו או לבנו הרי היא

ערכאות, עיין שם באריכות, ובשו"ת מהר"ש (ח"ז סימן סח) נראה שמסתפק אם דינא דמלכותא בירושת הבת הוא כגזל בידה.

כתב בכנה"ג (סימן רעז הגה"ש אות ב) בשם הרדב"ז שאם התנו האחים ביניהם לשנות סדר ירושה, תנאם קיים, ומשמע דאיירי כשהתנו ביניהם בחיי האב, דלאחר מיתה פשיטא שיכולים לעשות מה שירצו.

<sup>10</sup> י"ב בחידושי רעק"א (ריש סימן רפא) בשם כמה ראשונים, וכן משמע בקצה"ח (סימן רעח ס"ק יג), והיינו בחיי המוריש, שאין אדם מסתלק מדבר שלא בא לעולם, אבל בשו"ת הות יאיר (סימן ג) משמע דס"ל בדעת כמה ראשונים שיכול להסתלק מהירושה בחיי המוריש

<sup>11</sup> שו"ע ונו"כ שם

<sup>12</sup> ופשטות דברי הפוסקים נראה דירושת אחים הוא מדין משמוש ע"י האב, וכ"כ בד"מ (סימן רנג אות ח), ותמה על הב"י (שם) דמשמע מדבריו שאח יורש את אחיו שלא מדין משמוש, ועי' שו"ת רעק"א (סימן קלח) שכתב שמדברי התוס' (ב"ב דף קח ע"ב) משמע כהב"י דלקושטא דמילתא אינו מדין משמוש, עיין שם, ובחידושי רעק"א (ריש סימן רפא) מוכיח מהא דאמרו שם שיכול לשנות לאח בין האחים בלשון ירושה, ואם אינם יורשים מכחו אלא מכח משמוש האב, איך יכול לשנות אצל מי שאינם יורשים מכחו, ומשמע כהב"י ולא כהד"מ, והקצה"ח ובנה"מ (שם סק"א) הרגישו בזה, ועי' קצה"ח (סימן רנג סק"ט), ובמנחת פתים (סימן רנג) הביא מדברי המהרש"א (ב"ב דף קיג ע"ב בתוס' ד"ה מקיש) שכתב דירושת אח אינו מדין משמוש, ועי"ש מ"ש בזה, ועי' דברי משפט (סימן רנג סעיף יז).

<sup>13</sup> רמב"ם הלכות עבדים פרק ד הלכה ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

כשאר ארוסות ויכול ליעדה לבנו, רק אם היה בנו גדול<sup>14</sup>, ונתן רשות לאביו ליעדה לו, ואז הרי האב אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לבני<sup>15</sup>.

כיצד<sup>16</sup> מצות יעוד אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לי, הרי את מאורסת, לי הרי את לי לאשה<sup>17</sup>, אפילו בסוף שש סמוך לשקיעת החמה, ואינו צריך ליתן לה כלום שמעות הראשונות לקידושין ניתנו ונוהג בה מנהג אישות ואינו נוהג בה מנהג שפחות<sup>18</sup>, וכיצד מיעדה לבנו אם היה בנו גדול ונתן רשות לאביו ליעדה לו הרי האב אומר לה בפני שנים הרי את מקודשת לבני.

## ד. ולשדה אחוזה

המקדיש שדה<sup>19</sup> אחוזתו והגיע היובל ולא נפדית כתוב מפורש בתורה (במדבר כז פסוק כ כא) ואם לא יגאל את השדה גוי ויהיה השדה בציאתו ביבל קדש לה' פשדה התרם לפהן תהיה אחוזתו אלא הרי היא תחת יד הקדש, ולעולם לא תצא מהקדש בלא פדיון והדמים יפלו לבדק הבית

<sup>14</sup> ולע"ד למה דקי"ל מעות הראשונים לקדושין ניתנו והקדושין מתחילין למפרע משעת הקנין צריך הבן להיות גדול בשעת הקנין כיון דהקדושין מתחילין תיכף או בעינן רצון הבן לשויו לאב שליח אבל אם היה אז קטן א"כ ל"מ שליחות ודעת הקמן והיאך יתחילו הקדושין. ע"כ צ"ל גדול בשעת הקנין. מנ"ח שם.

<sup>15</sup> בפירוש החומש פירש"י ז"ל אלא אומר לה הרי את מיועדת לי בכסף שקיבל אביך בדמיך ואף על גב דנראה לכאורה דפליג עם רבינו ז"ל דרבינו ז"ל סובר דהאדון הוא המקדש לבנו ורש"י ז"ל סובר דהבן עצמו מקדש נראה דלא פליגי דרבינו ז"ל כתב שנתן רשות לאביו ליעדה והרי עשה הבן שליח לאב לקדשה לו ורש"י ז"ל בפירוש החומש איירי שלא עשה הבן שליח לאב אלא הבן בא הוא בעצמו לקדשה ברשות אביה לחם משנה שם.

<sup>16</sup> רמב"ם הלכות עבדים פרק ד הלכה ז

<sup>17</sup> פלא שלא חשב ג"כ הרי את מיועדת לי, ואף שבנמרא קידושין דף נ. זה איבעיא, לא איבעי לן אלא באשה אי הוי לשון קידושין כמו באמה העבריה, וכ"כ ברש"י שם, שהוא לשון קידושין באמה העבריה. אמרי אמת שם.

<sup>18</sup> ונראה כיון דלאחר יעוד אינו נוהג בה מנהג שפחות א"כ המע"י אינו של האדון ושייך לאב ככל ארוסה קטנה או נערה דמע"י שייך לאב. וראיתי במקנה מביא ירושלמי דמקשה למ"ד מעות ראשונות לקדושין ניתנו והרי היא ארוסה משעת קנין א"כ יהויר האדון המע"י מתחלה עד היעוד ותי' בירושלמי דהוי כמתנה שהמע"י יהיה שלו. ונראה דדוקא עד היעוד הוי כמתנה וא"צ להחזיר אבל מיעוד ואילך המע"י שייך לאביה ואין הירושלמי ת"י אך כנ"ל פשוט וכ"נ ממשמעות הר"מ. אך עיינתי ברשב"א שמביא הירושלמי ונראה שם דעד כלות משך השעבוד אף לאחר שנתארסה מע"י לבעלה דהוי כאילו התנה. מנ"ח שם.

<sup>19</sup> רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ד הלכה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסנת בבא בתרא

והשדה נחלטת לכהנים לעולם ולא תצא לעולם מידם הכהנים נותנין את דמיה ותהיה אחוזה להם, שאין הקדש יוצא בלא פדיון.

גאלה המקדיש קודם שיגיע היובל הרי זה חוזרת לבעליה כלומר נשארת בחזרתה והערך שנתן יפול לבדק הבית, וכן אם גאלה בנו של מקדיש הרי זו חוזרת לאביו ביובל.

אבל אם גאלה אותה בתו או שאר קרוביו או נכרי מיד ההקדש, אם חזר המקדיש וגאלה מידן חוזרת לו לעולם<sup>20</sup>.

## ה. האח שכן קם תחת אחיו ליבום ... במקום שאין בן הא במקום שיש בן אין יבום

מי שמת<sup>21</sup> אחיו מאביו ולא הניח זרע<sup>22</sup>, מצוה ליבם את אשתו, בין שהיא אשתו מן הנשואין בין שהיא אשתו מהארוסין, דכתיב (דברים כה פסוק ה) **כִּי יָשָׁבוּ אֲחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֶן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אִשְׁתּוֹ הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זֶר יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ וּלְקַחְתָּהּ לוֹ לְאִשָּׁה וַיִּבְמָה.**

וכבר התבאר במסכת יבמות דף כב: שאין היבמה זקוקה ליבום אלא אם כן מת בעלה בלא בנים שנאמר **וּבֶן אֵין לוֹ**, ומה שאמר הכתוב<sup>23</sup> **וּבֶן אֵין לוֹ לֹא דוּקָא**, אלא כל שהניח אחיו זרע לא שנא בן או בת או זרע הבן או זרע הבת עד סוף כל הדורות בין מאשה זו ובין מאשה אחרת אשתו פטורה מן החליצה ומן הייבום, ואפילו הניח זרע עובר עבירה או עובד עבודה זרה פוטר נשיו מן החליצה ומן הייבום.

<sup>20</sup> אבל לפנינו במשנה דערכין (כ"ה א) תנן גאלה אחר או אחד מהקרובים וגאלה מידו יוצא לכהנים ביובל ע"ש וכבר השינו הראב"ד אך גירסת הרמב"ם היתה דאינו יוצא לכהנים ביובל והראב"ד עצמו כתב שמצא נוסחא זו ג"כ ע"ש ורש"י ז"ל כתב דיצא לכהנים והסביר הטעם דלא עדיפי הבעלים מהכח שבא ממנו ולרמב"ם אין זה דקדוק דכל שהיא ביד הבעלים לא תצא ביובל. ערוך השולחן העתיד הלכות יובל סימן לו סעיף ה

<sup>21</sup> שו"ע ונו"כ אבהע"ז קנו א

<sup>22</sup> ואפי' יש לאשה זרע מבעלה הראשון צריכה יבום. פ"ת שם א

<sup>23</sup> לשון הלבוש שם קנו ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

